

חזית הארגונים הלא ממשלתיים במלחמת עזה

אסטרטגיית דרבן נמשכת

פברואר 2009

NGO MONITOR

ג'רלד שטיינברג, עורך

תקציר מנהלים

ביישום אסטרטגיית דרבן במהלך העימות בעזה שותפות קבוצות רבות ומגוונות: הארגונים הבינלאומיים הגדולים, למשל אמנסטי, HRW ו-Oxfam; ארגונים ישראלים כדוגמת בצלם; ארגונים של ערביי ישראל, כגון, עדאלה, איתג'ה, ומוסאוא; וארגונים פלסטינים כמו, "המרכז הפלסטיני לזכויות האדם" (PCHR) ואל-מזאן. טענות המושמעות מפי ארגונים לא ממשלתיים לזכויות אדם מתקבלות ללא עוררין הודות לתפיסה העצמית שלהם כאבירי ההומאניטאריות וזוכים ל"אפקט הילה" המעניק להם אמינות, אמינות שמנוצלת להאשמת ישראל ב"פשעי מלחמה", בהתקפות "חסרות פרופורציה ואבחנה" וב"ירי מכוון כנגד אזרחים".

להתקפות אלו התלוו קמפיינים, אף הם במסווה של זכויות אדם, שקראו להוציא אל מחוץ לחוק צורות לגיטימיות של הגנה עצמית, כלי נשק, ולוחמה. לפי הכללים החדשים, אותם ניסו הארגונים לקבוע, אם החמאס נלחם מתוך האוכלוסייה האזרחית בעזה ומתחבא בקרבה, תגובה צבאית ישראלית כלשהי תהיה בלתי אפשרית ובלתי חוקית.

אותם ארגונים לא ממשלתיים לא נמנעו לפרסם את טענותיהם לגבי המתרחש בעזה למרות שלא יכלו להיכנס לרצועה ולא יכלו לערוך את "החקירות העצמאיות וחסרות הפנים" שלהם. הם הסתמכו על "עדי ראיה" פלסטינים, אשר עדותם, האובייקטיביות שלהם, ואפילו זהותם, בלתי ניתנים לאישור או אימות. במקום דיווחים אובייקטיביים בנוגע למצב זכויות האדם ברצועה, הארגונים הפלסטינים בעזה מקדמים את הנרטיב הפלסטיני בהתקפות הפוליטיות שלהם על ישראל. בנוסף, לארגונים התוקפים את ישראל אין כלים להעריך ובוודאי לא לקבוע כי התקיפות הישראליות היו "חסרות פרופורציות" ו"חסרות אבחנה", זאת משום שחסרה להם המומחיות הצבאית הדרושה ומידע מפורט על פיזור הנשק של החמאס, וכן משום שאינם חשופים למידע על שיקוליה של ישראל בקביעת המטרות.

ניתן לסכם את יישום אסטרטגיית דרבן במלחמת עזה תחת שלוש כותרות: ניצול החוק ההומאניטארי הבינלאומי, איומים בלוחמה משפטית, ודה-לגיטימציה של ישראל בכלי התקשורת ובפורומים בינלאומיים. ראשית, ניצול הרטוריקה של המשפט הבינלאומי הוא

מהלך המבצע הישראלי בעזה, שנמשך מה-27 בדצמבר, 2008 ועד ה-18 בינואר, 2009 ומיד לאחריו,

יותר מ-50 ארגונים לא ממשלתיים המתיימרים לקדם זכויות אדם וסדר יום הומניטארי פרסמו מעבר ל-500 הודעות בנוגע ללחימה. פרסומים אלו לוקים בהטיה חמורה תוך שימוש במוסר כפול. הם מתמקדים בגינוי ישראל ומתעלמים או נותנים משקל מינימאלי לזכויות האדם בישראל ולקורבנות מהצד הישראלי. הארגונים השונים מנצלים לרעה טרמינולוגיה של המשפט הבינלאומי תוך שימוש באצטלה של מוסר ואוניברסאליות ותוך התעלמות מאחריות החמאס המפר את החוקים ההומאניטאריים של המשפט הבינלאומי, על ידי שימוש במתקנים אזרחיים ובירי מכוון על אוכלוסייה אזרחית.ⁱ

ההכפשות והדה-לגיטימציה כלפי הדרך בה ישראל נלחמת בטרור הן חלק מ"אסטרטגיית דרבן", שגובשה בפורום הארגונים הלא ממשלתיים בכנס הבינלאומי נגד גזענות של האו"ם שנערך בדרבן בשנת 2001. תהליך זה נועד לבודד את ישראל מבחינה בינלאומית כדי להשיג מטרות פוליטיות פלסטיניות. מאז אותו כנס, רשת הארגונים הלא ממשלתיים יישמה את אסטרטגיית דרבן שוב ושוב: בקידום המיתוס של ה"טבח" בג'נין (2002), במסעות תעמולה כנגד גדר הביטחון (2004), הניסיון להטיל חרם אקדמי על ישראל (2005), קמפיינים של חרם על ישראל בהנהגת הכנסייה האנגליקנית (2006), ובזמן מלחמת לבנון השנייה ב-2006.ⁱⁱ

מאז סוף שנת 2007 ועד דצמבר 2008, התמקדה אסטרטגיית דרבן בגינוי המדיניות הישראלית בעזה אשר נתונה תחת שלטון החמאס. ארגונים רבים הפועלים במסגרת הסכסוך הערבי-ישראלי פרסמו דוחות, הודעות לעיתונות, ו"קריאות דחופות" המגנות את ישראל (יותר מ-300 הודעות רק בשנת 2008). ככלל, המסמכים הנ"ל מנסים ליישם באופן מעוות את החוק ההומאניטארי הבינלאומי על ידי הצגת המדיניות הישראלית כ"ענישה קולקטיבית", ומצטטים, על פי רוב, "חוות דעת משפטית" של אש"ף הטוענת כי האחריות לרווחת אוכלוסיית עזה עדיין נתונה בידי ישראל.ⁱⁱⁱ

ⁱ Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs John Holmes to the Security Council, in "Israel must allow full access for aid and supplies to rehabilitate Gaza – UN relief chief," *UN News Centre*, January 27, 2009. Available at <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=29690&Cr=gaza&Cr1=holmes>

ⁱⁱ Gerald M. Steinberg, "The Centrality of NGOs in the Durban Strategy," *Yale Israel Journal*, Summer 2006, pp. 3-20.

ⁱⁱⁱ Abraham Bell, "Is Israel Bound by International Law to Supply Utilities, Goods, and Services to Gaza?" *Jerusalem Center for Public Affairs*, February 2008. Available at <http://www.jcpa.org/JCPA/Templates/ShowPage.asp?DBID=1&TMID=111&LNGID=1&FID=378&PID=0&IID=2037>

שלישית, בכינוס המיוחד התשיעי של האו"ם למען זכויות אדם שנועד לדון ב"הפרות זכויות האדם הבוטות בשטחים הפלסטיניים הכבושים הכוללות את המתקפה האחרונה ברצועת עזה הכבושה" (9-10 בינואר, 2009),^{vii} ארגונים לא ממשלתיים כגון PCHR, FIDH, MRAP, אגודת המשפטנים הערביים, EAFORD ו-Nord-Sud XXI עשו שימוש במונחים כמו "טבח", "אפרטהייד", "גזענות", "ג'נוסייד", ו"פשעי מלחמה ממדרגה ראשונה שבוצעו נגד אזרחים פלסטינים", וזאת במטרה לגרום לדמוניזציה של ישראל.

נדמה שפעילות הארגונים הזאת היא רק הקדמה ל ועידת דרבן 2 המתוכננת ל-20 באפריל 2009. התנהלות זו מזכירה את השימוש של פעילים פרו-פלסטינים בוועידת דרבן 2001 ב"אינתיפאדה השנייה", כמו-גם בדמותו של מוחמד אל-דורה בן ה-12, אשר נהרג לכאורה בידי חיילים ישראלים, כדי לייצג את הסבל וההתנגדות הפלסטינית. ואכן, לפי הדיווחים, בפגישה שהתקיימה ב-20 בינואר 2009, בדיל, ארגון פלסטיני המקדם את "זכות השיבה", הציג את "הזוועות המתרחשות בעזה" בניסיון לכלול את העם הפלסטיני ב"רשימת הקורבנות של אפליה גזעית."

הפעילות המוטה והפוליטית של הארגונים הלא ממשלתיים לא מאפשרת להעריך באמת את הרקורד של ישראל בתחום זכויות האדם, והיא חותרת תחת היסוד המוסרי והאוניברסאלי של זכויות האדם.

כלי נשק עיקרי במלחמה הפוליטית לדה-לגיטימציה של פעולות ישראל כנגד הטרור. הטרמינולוגיה של חוקים הומאניטאריים בינלאומיים וחוקי זכויות אדם מיושמת בצורה סלקטיבית למען האשמת ישראל ב"הפרות חוק", "פשעים נגד האנושות", "פשעי מלחמה", "שימוש לא פרופורציונאלי בכוח", ו"התקפות חסרות אבחנה". ארגונים לא ממשלתיים משתמשים בשפה משפטית כדי להעצים את האמינות והרצינות של ההאשמות, ולפי עורכי הדין דוד ריבקיין ולי קאסי מושינגטון, כדי "להוציא לוחמה מסורתית אל מחוץ לחוק" ולא כדי לקדם זכויות אדם.^{iv} במקרה אחד, ה"אשמה" וה"אחריות" של ישראל נקבעו מראש. עוד לפני התקיפה הראשונה בעזה, מספר ארגונים, ביניהם Oxfam, ו-CARE International, פרסמו הצהרה ש"קראה להקלייה הבינלאומית לצאת כנגד שימוש לא פרופורציונאלי בכוח בידי מי מהצדדים."^v

שנית, קריאות לחקירות ומשפטים על "פשעי מלחמה" הן חלק בלתי נפרד מאסטרטגיית הלוחמה המשפטית שמנהלים הארגונים הלא ממשלתיים. הארגונים מטרידים בכירים ישראליים בתביעות אזרחיות ובהליכים פליליים כדי לקדם דימוי שלילי של ישראל בתקשורת.^{vi} המרכז הפלסטיני לזכויות אדם מוביל את הלוחמה המשפטית בעזה. ארגונים אחרים כגון, מרכז המידע האלטרנטיבי, עדאלה, אמנסטי אינטרנשיונל, איתג'ה והאיגוד הערבי לזכויות אדם משתמשים גם הם בלוחמה משפטית. ההליכים המשפטיים לא משמשים להשגת "צדק" עבור הקורבנות אלא מיועדים להענשת ישראל על מלחמתה בטרור, למניעת מבצעים עתידיים כנגד הטרור, לפגיעה ביחסים הדיפלומטיים של ישראל וכדי לקדם את החרמת ישראל ואת שאר ההיבטים של אסטרטגיית דרבן. למרות שרוב רובם של תיקי הלוחמה המשפטית נדחו על הסף, זכותה הלגיטימית של ישראל להגנה עצמית נפגעת בצורה נכבדת.

הדו"ח המלא באנגלית מופיע ב - www.ngo-monitor.org/gaza.pdf
חלקים נבחרים בעברית מופיעים ב - www.ngo-monitor.org/gaza_hebrew.pdf

^{iv} David B. Rivkin, JR. and Lee A. Casey, "Lawfare," *The Wall Street Journal*, February 23, 2007. Available at <http://online.wsj.com/article/SB117220137149816987.html?mod=article-outset-box>

^v "Aid agencies warn of humanitarian catastrophe if Gaza is attacked," December 28, 2008. Available at <http://alertnet.org/thenews/fronthefield/217440/50d54fb73b647865c4d50628b3748274.htm>. Although the statement was not published online until after the war began, it was released on December 27 and clearly was composed before the outbreak of violence.

^{vi} Anne Herzberg, *NGO "Lawfare": Exploitation of Courts in the Arab-Israeli Conflict*, *NGO Monitor Monograph Series*, September 2008. Available at http://www.ngo-monitor.org/article/ngo_lawfare_exploitation_of_courts_in_the_israeli_arab_conflict

^{vii} United Nations press release, "Human Rights Council to Hold Special Session on human rights situation in Gaza on 9 January 2009," Human Rights Council, January 7, 2009.

The NGO Front in the Gaza War

The Durban Strategy Continues

NGO MONITOR

Making NGOs Accountable

שד' בן מימון 1

ירושלים 92262

טל. 02-566-1020

פקס. 077-511-7030

mail@ngo-monitor.org

www.ngo-monitor.org

ארגון NGO Monitor קבע לעצמו כמטרה את עידוד השקיפות והאחריות הציבורית של הארגונים הלא ממשלתיים הפועלים במסגרת הסכסוך הישראלי-ערבי באצטלה של קידום זכויות אדם ואג'נדות הומאניטאריות. כדי לעשות זאת, NGO Monitor אוסף מידע ועורך מחקרי עומק על פרסומים ופעילויות של אותם ארגונים ומביא אותם לדיון ציבורי.

NGO Monitor נוסד ב-2002 ביחד עם קרן משפחת ווקסלר

©2008 NGO Monitor כל הזכויות שמורות